

RAMÍREZ BENITO, Penélope (ed.). *Tudelilla: un recorrido histórico (1684-1979)*. Logroño: Instituto de Estudios Riojanos, 2016. Nuestros pueblos, 10. 316 pàgs. [17 x 24].

La història local contínua sent una font de nous treballs de recerca històrica que ens acosten als processos de canvi polític, social, econòmic i cultural a un nivell micro, reflectint en àmbits més reduïts, dinàmiques globals que afecten al conjunt de la societat. Seguint aquesta línia historiogràfica, l'Instituto de Estudios

Riojanos, dins de la seva col·lecció *Nuestros pueblos*, ens ofereix un estudi centrat en la localitat de Tudelilla, població de La Rioja Baja, situada entre Arnedo i Calahorra, al llarg del període que abasta des de l'any 1684 fins a 1979.

La data inicial del recorregut històric que planteja el llibre ve donada per la seva constitució com a llogaret independent de la localitat d'Arnedo al 1684, endinsant-nos en un relat que ens conduirà fins a la fi de la dictadura franquista i les primeres eleccions municipals del 3 d'abril de 1979, després de l'aprovació de la constitució de 1978. Estem doncs, davant d'un treball d'àmplia mirada històrica, abastant més de tres segles, sobre una demarcació territorial molt concreta. El període cronològic estudiat ens permetrà seguir l'evolució del poble, prenent com a punt de partida les primeres referències a la localitat a inicis del segle XI i el seu posterior enfrontament amb la ciutat d'Arnedo, dins del senyoriu de la qual es trobava Tudelilla, fins a aconseguir la seva plena autonomia municipal. Al primer apartat del llibre, a càrrec de Noemí SÁENZ GALILEA, assistim a l'arrencada del poble, entre els segles XVII i XVIII, amb l'expansió del nucli urbà de la vila, amb una economia agrícola dedicada al blat com a producte principal i a la producció de vi a petita escala com a complement de l'economia familiar. L'economia de Tudelilla a la fi del segle XVIII també serà un bon exemple dels problemes estructurals del camp espanyol i de la seva impossibilitat de seguir la senda iniciada per la revolució agrícola i industrial anglesa. L'apartat no oblida els aspectes festius, religiosos i arquitectònics del període. El segon apartat, a càrrec de Sergio SÁNCHEZ COLLANTES, repassa la política, l'economia i la societat del segle XIX, destacant les lluites polítiques i la conflictivitat associada a la pressió fiscal i al reclutament militar a través de l'injust sistema de les *quintas*. El tercer i últim apartat del llibre, a càrrec de Penélope RAMÍREZ BENITO, exposa la història de Tudelilla al segle XX, amb especial recalcamet a les obres públiques realitzades en el primer terç del segle XX, els canvis de l'època republicana, la Dictadura franquista i la transició democràtica, sense oblidar la importància adquirida per les qüestions relatives a la conservació del patrimoni històric-artístic.

IHE

(Secretaria de la Revista)

Traducción de la reseña anterior:

La historia local continua siendo una fuente de nuevos trabajos de investigación histórica que nos acercan a los procesos de cambio político, social, económico y cultural a un nivel micro, reflejando en ámbitos más reducidos, dinámicas globales que afectan al conjunto de la sociedad. Siguiendo esta línea historiográfica, el Instituto de Estudios Riojanos, dentro de su colección Nuestros pueblos, nos ofrece un estudio centrado en la localidad de Tudelilla, población de La Rioja Baja, situada entre Arnedo y Calahorra, a lo largo del periodo que abarca desde el año 1684 hasta 1979.

La fecha inicial del recorrido histórico que plantea el libro viene dada por su constitución como aldea independiente de la localidad de Arnedo en 1684, adentrándonos en un relato que nos conducirá hasta el fin de la dictadura franquista y las primeras elecciones municipales del 3 de abril de 1979, tras la aprobación de la constitución de 1978. Estamos por tanto ante un trabajo de amplia mirada histórica, abarcando más de tres siglos, sobre una demarcación territorial muy concreta. El periodo cronológico estudiado nos permitirá seguir la evolución del pueblo, tomando como punto de partida las primeras referencias a la localidad a inicios del siglo XI y su posterior enfrentamiento con la ciudad de Arnedo, dentro de cuyo señorío se encontraba Tudelilla, hasta conseguir su plena autonomía municipal. En el primer apartado del libro, a cargo de Noemí SÁENZ GALILEA, asistimos al arranque del pueblo, entre los siglos XVII y XVIII, con la expansión del núcleo urbano de la villa, con una economía agrícola dedicada al trigo como producto principal y a la producción de vino a pequeña escalacomplemento de la economía familiar. La economía de Tudelilla a finales del siglo XVIII también será un buen ejemplo de los problemas estructurales del campo español y de su imposibilidad de seguir la senda iniciada por la revolución agrícola e industrial inglesa. El apartado no olvida los aspectos festivos, religiosos y arquitectónicos del periodo. El segundo apartado, a cargo de Sergio SÁNCHEZ COLLANTES, repasa la política, la economía y la sociedad del siglo XIX, destacando las luchas políticas y la conflictividad asociada a la presión fiscal y al reclutamiento militar a través del injusto sistema de las quintas. El tercer y último apartado del libro, a cargo de Penélope RAMÍREZ BENITO, expone la historia de Tudelilla en el siglo XX, con especial hincapié en las obras públicas realizadas en el primer tercio del siglo XX, los cambios de la época republicana, la Dictadura franquista y la transición democrática, sin olvidar la importancia adquirida por las cuestiones relativas a la conservación del patrimonio histórico-artístico.

IHE
(Secretaría de la Revista)